

Latvijas Republika

TALSU NOVADA PAŠVALDĪBA

Nodokļu maksātāja reģistrācijas Nr.90009113532

Kareivju iela 7, Talsi, Talsu nov., LV-3201, tālr. 63232110, e-pasts pasts@talsi.lv

Talsos

31.03.2025.

Nr. TNPCP/25/12-9/614/N

Valsts kasei

Iesniegšanai e-Pārskatu sistēmā

GRĀMATVEDĪBAS UZSKAITES PAMATPRINCIPU APRAKSTS

1. GRĀMATVEDĪBAS UZSKAITES POLITIKA

Grāmatvedības uzskaiti Talsu novada pašvaldība veic centralizēti, izmantojot licencētu grāmatvedības uzskaites datorsistēmu, ko izstrādājusi firma SIA “ZZ Dats” – “Vienotā Pašvaldību Sistēma”, kuras sastāvā ir sekojošas lietojumprogrammas: GVEDIS – resursu vadības sistēma un grāmatvedība, NINO – nekustamā īpašuma nodokļa administrēšana, SOPA – sociālās palīdzības administrēšana, NOMA – pašvaldības nekustamo īpašumu iznomāšanas līgumu uzskaitē, SAISTĪBU SAMAKSA – pakalpojumu maksājumu apstrāde, ALGAS – algu aprēķinu uzskaitē, KADRI – pašvaldību darbinieku uzskaitē, BUDŽETS - budžeta plānošanas un pārvaldības lietojumprogramma, LIETVARIS - dokumentu vadība sistēma.

2024. gada finanšu pārskata sagatavošana veikta Valsts kases iestāžu pārskatu sistēmā ePārskati.

Grāmatvedības uzskaites politika – konkrētu principu, paņēmieni un metožu kopums, ko pielieto konkrētu darījumu uzskaitē un pārskatu sagatavošanai. Pašvaldībā lieto vienas un tās pašas uzskaites politikas, lai nodrošinātu dažādu periodu atskaišu salīdzināmību.

Talsu novada pašvaldības un tās padotībā esošo iestāžu grāmatvedības uzskaites kārtība ir apstiprināta ar domes priekšsēdētāja 28.12.2018. rīkojumu Nr.2-1/156, kas apstiprināta pamatojoties uz LR MK 13.02.2018. noteikumiem Nr.87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”. 2024.gadā izmaiņas nav veiktas.

2. PIELIETOTIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Finanšu pārskata posteņi novērtēti atbilstoši šādiem grāmatvedības principiem:

- ✓ pieņemts, ka pašvaldība darbosies arī turpmāk;
- ✓ izmantotas tās pašas novērtēšanas metodes, kas izmantotas iepriekšējā gadā;
- ✓ posteņu novērtēšana veikta ar pienācīgu piesardzību:
 - pārskatā iekļauti tikai līdz bilances datumam gūtie ieņēmumi;
 - ņemtas vērā visas paredzamās riska summas un zaudējumi, kas radušies pārskata gadā, vai iepriekšējos gados, arī tad, ja tie kļuvuši zināmi laika posmā starp bilances datumu un gada pārskata sastādīšanas dienu;
 - aprēķinātas un ņemtas vērā visas vērtību samazināšanas un nolietojuma summas;
 - ņemti vērā ar pārskata gadu saistītie ieņēmumi un izmaksas neatkarīgi no maksājuma datuma un rēķina saņemšanas vai izrakstīšanas datuma,

- ✓ aktīva un pasīva posteņu sastāvdaļas novērtētas atsevišķi;
- ✓ pārskata gada sākuma bilance sakrīt ar iepriekšējā gada slēguma bilanci;
- ✓ norādīti visi posteņi, kuri būtiski ietekmē gada pārskata lietotāju novērtējumu vai lēmumu pieņemšanu, maznozīmīgie posteņi tiek apvienoti un to detalizējums sniegts pielikumā;
- ✓ saimnieciskie darījumi gada pārskatā atspoguļoti, ņemot vērā to ekonomisko saturu un būtību, nevis juridisko formu.

Izmaiņas grāmatvedības uzskaites pamatprincipos nozīmē, ka darījumus uzskaita pēc citiem principiem. Gadījumā, ja iestādei parādījušies jauni darījumi un attiecīgi tiek pielietoti arī jauni uzskaites principi, to nevar uzskatīt par izmaiņu grāmatvedības uzskaites politikā. Izmaiņas grāmatvedības uzskaites politikā pieļaujamās tikai tad, ja to prasa likumdošanas normas, vai tad, ja mainītās politikas pielietošana uzrādīs patiesāk un precīzāk iestādes finanšu stāvokli.

Izmaiņas grāmatvedības uzskaites principos 2024. gadā nav notikušas.

3. NAUDA UN TĀS EKVIVALENTI

Naudas plūsmas pārskatā nauda un tās ekvivalenti sastāv no naudas kasē un norēķinu kontu atlikumiem kredītiestādēs un Valsts kasē un nauda ceļā.

4. GRĀMATVEDĪBAS APLĒSES

Grāmatvedības aplēses ir pieņēmumi, ko veic pamatojoties uz pieejamo informāciju. Tas attiecas uz uzkrājumiem, debitoru parādiem, aktīvu lietderīgās kalpošanas laika noteikšanu, uzkrājumu izmaksu noteikšanu, tiesas prāvu izmaksu aplēsēm un citiem finanšu pārskatu sagatavošanai nepieciešamiem pieņēmumiem. Pamatotu aplēšu pielietošana ir būtiska pārskatu sastādīšanas sastāvdaļa un neapdraud to ticamību. Izmaiņas grāmatvedības aplēsēs rodas, ja mainās apstākļi, pēc kuriem noteikta aplēse, kā arī, iegūstot jaunu informāciju, uzkrājot lielāku pieredzi vai veicot turpmākās attīstības pasākumus.

Gadījumā, ja nav iespējams noteikt, vai izmaiņa ir grāmatvedības politikā vai grāmatvedības aplēsēs, izmaiņu uzskata par grāmatvedības aplēses maiņu un attiecīgi paskaidro. Grāmatvedības aplēses maiņu uzskaita pārskata periodā, ja izmaiņa attiecas tikai uz pārskata periodu, vai pārskata periodā un nākamajos periodos, ja izmaiņa attiecas arī uz nākamajiem periodiem. Izmaiņas grāmato tajos pašos ieņēmumu un izdevumu kontos, kur sākotnēji uzskaitīja aplēses. Tādas izmaiņas grāmatvedības aplēsēs, kam ir būtiska ietekme uz iestādes pārskata perioda ieņēmumu un izdevumu pārskatu, atsevišķi paskaidro pārskatu pielikumā, norādot summu, kas attiecas uz aplēses maiņu.

Sagatavojot finanšu pārskatu, vadībai nākas pamatoties uz zināmām aplēsēm un pieņēmumiem, kas ietekmē atsevišķus bilances un ieņēmumu vai izdevumu aprēķina posteņu atlikumus, kā arī iespējamo saistību apmēru. Nākotnes notikumi var ietekmēt pieņēmumus, pamatojoties uz kuriem veiktas attiecīgās aplēses. Jebkāda aplēšu izmaiņu ietekme tiek atspoguļota finanšu pārskatā to noteikšanas brīdī.

Pašvaldībā tiek izmantotas aplēses šādos posteņos:

- ✓ pamatlīdzekļu nolietojums – atbilstoši MK noteikumi Nr.87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”;
- ✓ vērtības samazinājums – atbilstoši MK noteikumi Nr.87 „Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs”. Ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazinājumu uzskaita nolietojuma un amortizācijas kontu grupu sastāvā, atzīstot pārējos izdevumus;
- ✓ uzkrājumi aktīviem – prasībām, parādiem un samaksājumiem avansiem, kuru saņemšana (izpilde) ir apšaubāma tiek veidoti uzkrājumi atbilstoši MK noteikumi Nr.87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs” prasībām, sadalot prasības un

samaksātos avansus grupās pēc to apmaksas vai izpildes termiņa kavējuma un atbilstoši tām nosaka uzkrājumu apmērus 25-80% apjomā. Gadījumos, kad pastāv strīds par prasību atmaksu vai līguma izpildi, par kuru veikts avansa maksājums, pret debitoru ierosināta maksātnespēja jeb ir citi pamatoti iemesli, kas liek apšaubīt parāda atgūšanu, uzkrājumus veido apšaubāmās summas apmērā. Prasības un samaksātie avansi bilancē norādīti neto vērtībā;

- ✓ uzkrātās saistības – uzkrāto saistību summu nosaka saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, tāmēm vai pēc iepriekšējās pieredzes par izdevumu apjomu. Uzkrātās saistības uzskaita pārskata perioda izdevumiem, par kuriem attaisnojuma dokuments nav saņemts līdz pārskata gada beigām. Pašvaldība uzkrāj un aprēķina aizņēmumu procentus saskaņā ar noslēgtajiem aizņēmumu līgumiem. Uzkrātās saistības atvaļinājumiem atzīst, aprēķinot pašvaldības saistības pret darbinieku par neizmantotajām atvaļinājuma dienām uz pārskata datumu, neatkarīgi no darbinieka izlietoto atvaļinājuma dienu skaita pēc pārskata datuma. Uzkrātās saistības atvaļinājumiem aprēķina katram darbiniekam atsevišķi, nosakot darbinieka līdz gada beigām neizmantoto atvaļinājuma dienu skaitu, reizinot to ar dienas vidējo izpeļņu saskaņā ar Darba likuma prasībām un aprēķinot attiecīgos darba devēja sociālās apdrošināšanas maksājumus.

5. IEPRIEKŠĒJO PERIODU NEPRECIZITĀTES

Iepriekšējo periodu neprecizitātes uzskaitē un grāmatvedības uzskaites pamatprincipu izmaiņas uzrāda kā pārskata perioda darījumus.

6. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI

Ilgtermiņa ieguldījumi ir visu veidu resursi, kurus budžeta iestāde plāno izmantot ilgāk kā gadu, kā arī visu veidu aktīvi, kuru apmaksa paredzēta vēlāk nekā gadu pēc bilances datuma.

Ilgtermiņa ieguldījumus iedala šādās grupās:

- ✓ Nemateriālie ieguldījumi;
- ✓ Pamatlīdzekļi;
- ✓ Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi;
- ✓ Ilgtermiņa prasības;
- ✓ Ieguldījuma īpašumi;
- ✓ Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai.

6.1. Nemateriālie ieguldījumi

Nemateriālie ieguldījumi ir tādi ieguldījumi, kas neparādās mantiskā, saredzamā veidā, bet gan tikai kā īpašumtiesības. Nemateriālo ieguldījumu sastāvā uzskaita tikai par samaksu iegūtās tiesības.

Pētniecības un uzņēmuma attīstības izmaksās uzrāda iestādes attīstības programmu izmaksas. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un līdzīgas tiesības, datorprogrammas – uzskaita datoru programmproduktus, grāmatvedības programmas, datu bāzes programmas u.c.

Ja nemateriālo ieguldījumu paredzamais lietderīgais lietošanas laiks ir noteikts atbilstošās lietošanas tiesībās, līgumos vai citos tiesību saņemšanas apliecinošos dokumentos amortizāciju aprēķina atbilstoši noteiktajam laika periodam. Ja nemateriālie ieguldījumu paredzamais lietderīgais lietošanas laiks nav noteikts atbilstošās lietošanas tiesībās, līgumos vai citos tiesību saņemšanas apliecinošos dokumentos, tad nemateriālā ieguldījuma lietderīgais lietošanas laiks ir 5 gadi (20%).

Nemateriālos ieguldījumus uzskaita iegādes vai izveidošanas vērtībā. Saskaņā ar izmaksu metodi aktīva sākotnējo vērtību periodiski samazina par amortizāciju (ieguldījumiem ar noteiktas lietošanas laiku) un vērtības samazinājumu.

Pārskatā par budžeta iestādes finansiālo stāvokli (bilancē) nemateriālos ieguldījumus norāda uzskaites vērtībā (atlikušajā vērtībā), no nemateriālo ieguldījumu iegādes (sākotnējās) vērtības atskaitot uzkrāto nolietojumu, vērtības samazinājumu un uzkrājumus nedrošajiem avansa maksājumiem par nemateriālajiem ieguldījumiem.

6.2. Pamatlīdzekļi

Pamatlīdzekļi ir aktīvi, kuru paredzētais lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par vienu gadu no pieņemšanas lietošanā un sākotnējā atzīšanas vērtība ir no 501.00 eiro par vienu vienību. Bibliotēku fondus, izklaides, literāros un mākslas oriģināldarbus, dārgakmeņus un dārgmetālus, antīkos un citus kultūras un mākslas priekšmetus, citas vērtslietas un muzeja krājuma priekšmetus, kā arī nekustamos īpašumus uzskaita pārējo pamatlīdzekļu sastāvā neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības.

Pamatlīdzekļi tiek iegrāmatoti iegādes vai izveidošanas vērtībā, kas ietver par attiecīgā pamatlīdzekļa iegādi vai izveidi samaksāto naudu (vai tās ekvivalentu) un visus izdevumus, kas tieši attiecas uz iegādāto objektu līdz dienai, kad tas nodots ekspluatācijā.

Pārskatā par budžeta iestādes finansiālo stāvokli (bilancē) pamatlīdzekļus norāda uzskaites vērtībā (atlikušajā vērtībā), no pamatlīdzekļu iegādes (sākotnējās) vērtības atskaitot uzkrāto nolietojumu, vērtības samazinājumu un uzkrājumus nedrošajiem avansa maksājumiem par pamatlīdzekļiem.

Pamatlīdzekļu nolietojums ir summa, kuru pamatlīdzekļa vērtības dzēšanai pakāpeniski iekļauj iestādes faktiskajās izmaksās pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā. Pamatlīdzekļu nolietojums aprēķināts pēc lineārās metodes, vadoties pēc Ministru kabineta MK noteikumi Nr.87 "Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs" 2.pielikumā norādītajām nolietojuma normām.

Pamatlīdzekļu kategorijas:

- ✓ nekustamais īpašums;
- ✓ tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas;
- ✓ pārējie pamatlīdzekļi.

Nolietojums netiek rēķināts pašvaldības bilancē iekļautajai zemei, bioloģiskajiem un pazemes aktīviem, kultūras un dabas pieminekļiem, bibliotēku fondiem, kultūras un mākslas priekšmetiem, dārgakmeņiem, dārgmetāliem un to izstrādājumiem, vērtslietām un citām kultūrvēsturiskajām vērtībām.

Ieguldījumu nomātos pamatlīdzekļos izmaksas noraksta izdevumos nomas periodā saskaņā ar nomas līgumu vai lietderīgās lietošanas laikā (īsākajā no šiem periodiem).

Pamatlīdzekļu nolietojumu sāk rēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc pamatlīdzekļa nodošanas ekspluatācijā un beidz aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc pamatlīdzekļa ekspluatācijas izbeigšanas vai izslēgšanas no uzskaites. Nolietojumu turpina rēķināt arī remontu un rekonstrukcijas laikā.

Pamatlīdzekļiem, kurus iegādājas saskaņā ar līzinga nosacījumiem, nolietojumu rēķina pēc tādiem pašiem noteikumiem, kādi piemērojami pārējiem īpašumā esošiem tās pašas grupas aktīviem.

No citas budžeta iestādes bez atlīdzības saņemtajam pamatlīdzeklim nolietojumu turpina aprēķināt pamatlīdzekļa atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši saņemtajai informācijai no iepriekšējās budžeta iestādes. Atsavināšanai paredzētajam pamatlīdzeklim pārtrauc aprēķināt nolietojumu, ja atsavināšanai paredzēto pamatlīdzekli nav paredzēts turpmāk izmantot pašvaldības darbības nodrošināšanai un tā vērtība var tikt atgūta atsavināšanas darījumā.

Izmaksas, kas uzlabo pamatlīdzekļa stāvokli tā lietderīgās izmantošanas laikā vai būtiski maina pamatlīdzekļa īpašības, salīdzinot ar tā iepriekšējiem rādītājiem, iekļauj pamatlīdzekļa

uzskaites vērtībā. Sākot ar nākamo mēnesi, nolietojumu aprēķina no jaunās pamatlīdzekļa vērtības. Pamatlīdzekļiem pēc rekonstrukcijas, uzlabošanas vai atjaunošanas nolietojumu aprēķina atlikušajā vai pārskatītajā lietderīgās lietošanas laikā.

Ja pamatlīdzeklim ilgstoši lietojamo daļu aizstāj ar jaunu komplektējošu daļu (kuru nevar izmantot atsevišķi), no jauna uzstādītās daļas vērtību pievieno attiecīgā pamatlīdzekļa vērtībai. Nomainītās daļas sākotnējo vērtību un aprēķināto nolietojumu izslēdz no uzskaites vērtības. Ja izslēdzamā pamatlīdzekļa daļa nav nolietota atsevišķi no pamatlīdzekļa, nosaka izslēdzamās daļas vērtību atbilstoši amortizētajām aizstāšanas izmaksām.

Izmaksas, kas radušās, saglabājot vai uzturot pamatlīdzekļu esošo stāvokli, kā arī remontējot vai labojot pamatlīdzekļus atzīst pamatdarbības izdevumos periodā, kad tās radušās. Nepabeigtā celtniecība atspoguļo pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas, un tā tiek uzskaitīta sākotnējā vērtībā. Sākotnējā vērtībā ietilpst celtniecības izmaksas un citas tiešās izmaksas. Nepabeigtajai celtniecībai nolietojums netiek aprēķināts, kamēr attiecīgie aktīvi nav pabeigti un nodoti ekspluatācijā.

Iekļaujot bilancē līdz šim neuzskaitītu esošu ilgtermiņa ieguldījumu un bez atlīdzības saņemtu ilgtermiņa ieguldījumu (izņemot no citas budžeta iestādes), pašvaldības izveidota komisija, nepieciešamības gadījumā pieaicinot attiecīgās jomas speciālistu, izmantojot vispāratzītas vērtēšanas metodes, novērtē ieguldījumu.

Ja pamatlīdzekļa sākotnējā vērtība ir pilnīgi norakstīta kā nolietojums, bet pamatlīdzekli turpina lietot, nolietojuma aprēķināšanu pārtrauc, bet pamatlīdzekli saglabā uzskaitē.

Ieņēmumi vai izdevumi no pamatlīdzekļu realizācijas tiek aprēķināti kā starpība starp pamatlīdzekļa bilances vērtību un pārdošanas rezultātā gūtajiem ieņēmumiem un iekļauti attiecīgā perioda ieņēmumu vai izdevumu pārskatā, kurā tie radušies.

Ja ilgtermiņa ieguldījumi tiek likvidēti, atsavināti vai iznīcināti prettiesiskas darbības dēļ, ilgtermiņa ieguldījumus izslēdz no uzskaites, atzīstot izdevumus ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites (atlikušajā) vērtībā.

Atsavināšanai (izņemot nodošanu bez atlīdzības budžeta iestādēm) paredzētos ilgtermiņa ieguldījumus līdz to atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā. Ilgtermiņa ieguldījumus uzskaita kā atsavināšanai paredzētus, ja tie pašreizējā stāvoklī ir pieejami tūlītējai atsavināšanai un pakļauti normatīvajos aktos noteiktajiem atsavināšanas nosacījumiem, to lietderīgā lietošana ir pārtraukta un to atsavināšana ir ticama. Ilgtermiņa ieguldījuma atsavināšanu uzskata par ticamu, ja ir spēkā šādi nosacījumi:

- ✓ atsavināšana ir pamatota ar normatīvo aktu vai iestādes vadības lēmumu;
- ✓ atsavināšanas process ir uzsākts;
- ✓ ir pārliecība par atsavināšanas procesa pabeigšanu.

Atsavināšanai (izņemot nodošanu bez atlīdzības budžeta iestādēm) paredzētajiem ilgtermiņa ieguldījumiem pārtrauc aprēķināt nolietojumu (amortizāciju). Atsavināšanai (izņemot nodošanu bez atlīdzības budžeta iestādēm) paredzētos aktīvus uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā to atlikušajā vērtībā.

Atsavināšanai paredzētos ilgtermiņa ieguldījumus, kas uzskaitīti apgrozāmo līdzekļu sastāvā, atjauno ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā, ja neparedzētu (vai iepriekš neparedzamu) apstākļu dēļ atsavināšanas process netiek pabeigts un ir vadības lēmums atsavināšanai paredzēto aktīvu turpināt izmantot budžeta iestādes darbības nodrošināšanai. Atsavināšanai paredzēto aktīvu atjauno ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā atlikušajā vērtībā un nolieto (amortizē) atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā atbilstoši iepriekš noteiktajam lietderīgās lietošanas laikam, sākot no nākamā mēneša pēc aktīva atjaunošanas ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā.

Ja ilgtermiņa ieguldījumi tiek likvidēti vai atsavināti (pārdoti, mainīti, ieguldīti

kapitālsabiedrībā vai nodoti bez atlīdzības (izņemot nodošanu bez atlīdzības starp budžeta iestādēm), un tādēļ īpašuma tiesības no mantas atsavinātāja pāriet mantas ieguvējam), vai iznīcināti pretiesiskas darbības dēļ, budžeta iestāde izslēdz ilgtermiņa ieguldījumus no uzskaites un ilgtermiņa ieguldījuma uzskaites (atlikušo) vērtību atzīst:

- ✓ pārējos izdevumos – likvidējot vai norakstot pretiesiskas darbības dēļ iznīcinātos ieguldījumus;
- ✓ izdevumos no vērtību nodošanas bezatlīdzības ceļā – nododot ieguldījumus bez atlīdzības citai personai;
- ✓ krājumu sastāvā – ieguldījumus pārdodot vai ieguldot kapitālsabiedrībā, pārgrāmato krājumu sastāvā.

Pamatlīdzekļus, kas iegūti operatīvās nomas ietvaros, bilanci neuzskaita. Šādus aktīvus uzskaita zembilancē atsevišķā uzskaites reģistrā. Nomas maksājumus atzīst izdevumos saskaņā ar uzkrāšanas principu, izdevumus atzīst pārskata periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas samaksas.

Nemot uzskaitē līdz šim bilanci neiekļautu zemi, to vērtības noteikšanai izmantota tās kadastrālā vērtība, bet mežaudzēm – Meža valsts reģistra dati.

Muzeju krājuma, kā arī bibliotēku fonda grāmatvedības uzskaites nodrošināšanai izmanto normatīvajos aktos muzeju krājumu un bibliotēku fondu jomā noteikto uzskaites sistēmu datus.

Muzeju krājuma sastāvā esošos pārējos aktīvus (izņemot nekustamos īpašumus) pašvaldība ņem uzskaitē saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 21.novembra noteikumu Nr.956 "Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu" 56.1 punktā minētajiem krājuma esības pārbaūžu termiņiem un nosaka muzeja krājuma priekšmetu vērtību vienlaikus ar krājuma esības pārbaudēm, novērtējot aktīvu iegādes (izveidošanas) vērtībā, ja tā ir zināma. Ja aktīvu iegādes (izveidošanas) vērtība nav zināma, pašvaldības vadītāja apstiprināta komisija, ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus, nosaka aktīvu patieso vērtību (ja tas ir iespējams).

Īpašumā un valdījumā esošus valsts un pašvaldību īpašumus nododot turējumā valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrībām, ostu pārvaldēm vai atvasinātām publiskām personām, uzskaita to sākotnējo vērtību un uzkrāto nolietojumu atsevišķos kontos pamatlīdzekļu sastāvā. Īpašumiem, kas nodoti turējumā valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrībām, ostu pārvaldēm vai atvasinātām publiskām personām, turpina aprēķināt nolietojumu pamatlīdzekļu atlikušajā lietderīgās lietošanas laikā.

Budžeta iestādei jāatzīst bioloģiskais aktīvs tikai tad, kad budžeta iestāde kontrolē aktīvu pagātnes notikumu rezultātā (lauksaimnieciskajā darbībā kontroli var pierādīt, *piemēram, ar likumīgām īpašuma tiesībām uz mežaudzēm*), ir ticams, ka budžeta iestādē ieplūdis ar aktīvu saistītie nākotnes saimnieciskie labumi vai tas tiks izmantots funkciju nodrošināšanai un aktīva patieso vērtību vai aktīva izmaksas var ticami novērtēt.

Bioloģiskos aktīvus uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā atbilstošos kontos neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības. Bioloģiskos aktīvus, kurus paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaita atsevišķā kontu grupā "Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai". Bioloģiskos aktīvus, kurus nav paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, bet zinātniskās pētniecības, izglītības, transporta, izklaides vai atpūtas vai drošības un kontroles mērķiem uzskaita atsevišķā kontu grupā "Bioloģiskie un pazemes aktīvi".

Budžeta iestāde veic darbības attiecībā uz vērtības samazināšanās izvērtējumu tikai tādiem bioloģiskajiem aktīviem, kas uzskaitīti kā pamatlīdzekļi. Budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās veic darbības attiecībā uz vērtības samazināšanās izvērtējumu saskaņā ar vispārīgajiem ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazināšanās uzskaites principiem.

Bioloģiskajiem aktīviem, kas izmantoti lauksaimnieciskajā darbībā, vērtības samazināšanās nav attiecināma.

Veicot kapitālos ieguldījumus valsts un pašvaldību īpašumos, kas nodoti turējumā valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrībām, ostu pārvaldēm vai atvasinātām publiskām personām, palielina to sākotnējo vērtību par valsts vai pašvaldību kapitālo ieguldījumu daļu. Kapitālsabiedrību, ostu pārvalžu vai atvasināto publisko personu veikto kapitālo ieguldījumu daļu turējumā saņemtajos īpašumos neatzīst budžeta iestādes uzskaitē.

6.3. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi

Līdzdalību radniecīgas un asociētas kapitālsabiedrības kapitālā klasificē atbilstoši dalībnieku balstiesībām. Atbilstoši pašvaldības piederošajai daļai radniecīgo (pašvaldības īpatsvars pamatkapitālā virs 50%), asociēto (pašvaldības īpatsvars pamatkapitālā no 20% līdz 50%) un pārējo (pašvaldības īpatsvars pamatkapitālā līdz 20%) kapitālsabiedrību pamatkapitālā (pēc nominālvērtības).

Līdzdalība kapitālsabiedrības kapitālā tiek uzskaitīta saskaņā ar pašu kapitāla metodi. Pašu kapitāla metode ir grāmatvedības uzskaites metode, saskaņā ar kuru līdzdalību kapitālsabiedrības kapitālā (ieguldījumu) sākotnēji atzīst izmaksu vērtībā un pēc tam koriģē, lai ņemtu vērā pēc iegādes notikušās izmaiņas budžeta iestādes daļā kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvā). Budžeta iestādes budžeta izpildes rezultāts ietver tās daļu kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņā vai zaudējumos, un budžeta iestādes rezerves ietver tās daļu kapitālsabiedrības pašu kapitālā (neto aktīvos), kas nav atzīta kapitālsabiedrības pārskata perioda peļņā vai zaudējumos.

Pārskata gadā ieguldījumu uzskaites vērtība tiek palielināta, pamatojoties uz lēmumu par kapitālsabiedrības pamatkapitāla palielināšanu gadījumos, kad pašvaldība ir nodevusi kapitālsabiedrībai kā mantisko ieguldījumu pašvaldības bilanci uzskaitīto nekustamo īpašumu, pašvaldība ir pārskaitījusi sabiedrībai naudas līdzekļus vai nodevušas sabiedrībai kustamo mantu kā mantisko ieguldījumu.

Ja budžeta iestāde, veicot mantisko ieguldījumu, iegūst kapitālsabiedrības kapitāla daļas, tad:

- ✓ saskaņā ar budžeta iestādes vadības lēmumu konkrēto aktīvu izslēdz no ilgtermiņa ieguldījumu sastāva un atzīst apgrozāmo līdzekļu sastāvā ieguldījuma atlikušajā vērtībā;
- ✓ saskaņā ar pieņemšanas un nodošanas aktu aktīvu izslēdz no apgrozāmo līdzekļu sastāva un atzīst atbilstošos pārējos izdevumus;
- ✓ iegūtās kapitālsabiedrības kapitāla daļas atzīst finanšu ieguldījumos un finanšu ieņēmumos kapitāla daļu patiesajā vērtībā.

Maksājumus par ilgtermiņa finanšu ieguldījumu izmantošanu ieskaita budžeta ieņēmumos saskaņā ar attiecīgajiem tiesību aktiem.

Ja ilgtermiņa finanšu ieguldījumus pārdod, starpību starp attiecīgā ilgtermiņa ieguldījuma uzskaites vērtību un saņemtās atlīdzības vērtību iegrāmato kā ieņēmumus vai izdevumus no ilgtermiņa ieguldījumu pārdošanas.

Līdzdalību radniecīgo un asociēto kapitālsabiedrību kapitālos saskaņā ar izmaksu metodi uzskaita to iegādes vērtībā. Ja lieto izmaksu metodi:

- ✓ pārskata gadā apstiprinātās, bet neizmaksātās kapitālsabiedrības dividendes proporcionāli ieguldījuma daļai un citus maksājumus par ilgtermiņa finanšu ieguldījumu izmantošanu uzskaita kā zembilances prasības;
- ✓ pārskata gadā kapitālsabiedrības izmaksātās dividendes proporcionāli ieguldījuma daļai un citus maksājumus par ilgtermiņa finanšu ieguldījumu izmantošanu iekļauj budžeta ieņēmumos normatīvajos aktos budžeta un finanšu jomā noteiktajā kārtībā. Saņemtos

naudas līdzekļus budžeta iestāde atzīst pārējos finanšu ieņēmumos un to apmērā samazina zembilancē uzskaitītās prasības;

- ✓ ilgtermiņa finanšu ieguldījumu vērtības samazinājumu nosaka un uzskaita atbilstoši MK noteikumu 87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs” prasībām;
- ✓ un ja normatīvajos aktos budžeta un finanšu jomā noteiktajā kārtībā citas nozares ministrija vai pašvaldība veikusi ieguldījumu kapitālsabiedrībā, tad šo ieguldījumu kapitālsabiedrībā uzskaita tā nozares ministrija vai pašvaldība, kura ir kapitāldaļu turētāja kapitālsabiedrībā, atzīstot pārējos finanšu ieņēmumus un par attiecīgo ieguldījuma vērtību palielinot finanšu ieguldījuma vērtību;
- ✓ palielinot vienas akcijas nominālvērtību, palielina finanšu ieguldījuma vērtību un atzīst pārējos finanšu ieņēmumus. Samazinot vienas akcijas nominālvērtību, samazina ieguldījuma vērtību un atzīst pārējos finanšu izdevumus;
- ✓ ieguldījumu kapitālsabiedrībā samazina saņemot atpakaļ iepriekš veikto mantisko ieguldījumu - Finanšu ieguldījumu samazina par kapitāla daļu samazinājuma patieso vērtību un atzīst pārējos finanšu izdevumus. Saņemto aktīvu novērtē budžeta iestādes vadītāja apstiprināta komisija (ja nepieciešams, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus), izmantojot vispāratzītas vērtēšanas metodes, un atzīst ieņēmumus no attiecīgā aktīva sākotnējās atzīšanas; un saņemot atpakaļ iepriekš veikto naudas ieguldījumu - finanšu ieguldījumu samazina saņemto naudas līdzekļu apmērā.

Izvērtējums par kapitālsabiedrības finansiālās darbības ietekmi uz budžeta iestādes izdevumiem tiek veikts saskaņā ar 2012.gada 25.septembra LR MK noteikumu Nr.643 “Kārtība, kādā ministrijas un centrālās valsts iestādes, kā arī pašvaldības apkopo kapitālsabiedrību finanšu pārskatus un finanšu informāciju” nosacījumiem. Invertējuma gaitā par kapitālsabiedrību finansiālās darbības ietekmi uz budžeta iestādes izdevumiem tiek noteikts nepieciešamais finansējums trīs gadiem sadalījumā pa finansējuma avotiem, lai segtu kapitālsabiedrību negatīvo naudas plūsmu vai deleģēto funkciju veikšanai nepieciešamā finansējuma apmēru.

6.4. Ieguldījuma īpašumi

Ieguldījuma īpašumi ir zeme un būves (piemēram, zemesgabali, ēkas, inženierbūves), ja tās paredzētas iznomāšanai, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros, vai nav pieņemts lēmums par to izmantošanu. Ja šos minētos aktīvus iznomā kopā ar citiem aktīviem, tad ieguldījuma īpašumu sastāvā grāmato visus aktīvus un analītiski nodala nolietojuma aprēķināšanai saskaņā ar norādītajām nolietojuma normām. Ieguldījuma īpašuma lietošanas vērtību nosaka, aplēšot nākotnes ienākošo un izejošo naudas plūsmu pašreizējo (diskontēto) vērtību, ko budžeta iestāde plāno saņemt no turpmākās aktīva lietošanas tā pašreizējā stāvoklī un no tā atsavināšanas lietderīgās lietošanas laika beigās, ņemot vērā šo plūsmu apjoma vai rašanās laika iespējamās izmaiņas. Pašreizējo vērtību aprēķina, izmantojot atbilstošu Valsts kases tīmekļvietnē publicēto diskonta likmi.

Ieguldījuma īpašumiem nolietojumu aprēķina, izmantojot lineāro metodi, atbilstoši pārskatu sagatavošanas periodiem, bet ne retāk kā reizi pārskata gadā un atbilstoši normatīvajā aktā norādītajām nolietojuma normām. Zemei nolietojumu neaprēķina. Ieguldījuma īpašumu nolietojumu sāk aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc aktīva nodošanas lietošanā un beidz aprēķināt ar nākamā mēneša pirmo datumu pēc aktīva lietošanas izbeigšanas, klasificējot krājumu sastāvā kā atsavināšanai paredzētu ilgtermiņa ieguldījumu, izslēgšanas no uzskaites vai nolietojamās vērtības pilnīgas iekļaušanas nolietojuma aprēķinā. Ieguldījuma īpašumiem nolietojumu aprēķina tikai līdz to vērtības pilnīgai norakstīšanai. Ja aktīvu turpina lietot pēc tā vērtības pilnīgas iekļaušanas nolietojuma aprēķinā, nolietojuma aprēķināšanu pārtrauc, bet aktīvu saglabā uzskaitē.

Veicot ieguldījuma īpašuma pārbūvi, restaurāciju vai atjaunošanu, aktīva atlikušo

lietderīgās lietošanas laiku pārskata, attiecīgi koriģējot aktīva nolietojuma aprēķinu kārtējam periodam un nākamajiem periodiem, ja paredzamais lietošanas laiks palielinās būvēm – vairāk par 10 procentiem. Ieguldījuma īpašumiem pēc pārbūves, restaurācijas vai atjaunošanas nolietojumu aprēķina atlikušajā vai pārskatītajā lietderīgās lietošanas laikā.

Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda uz to ilgtermiņa nefinanšu aktīvu vērtības būtisku samazinājumu, kurus uzskaita saskaņā ar izmaksu metodi. Budžeta iestāde izvērtē vismaz šādas pazīmes attiecībā uz ieguldījuma īpašumu:

- ✓ pārskata periodā tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas budžeta iestāde, vai tirgos, kuros aktīvs tiek izmantots, ir notikušas izmaiņas, kas nelabvēlīgi ietekmē budžeta iestādi;
- ✓ pārskata periodā ir vismaz par vienu procentu palielinājusies diskonta likme, kas lietota, lai aprēķinātu aktīva lietošanas vērtību;
- ✓ aktīvs ir novecojis vai fiziski bojāts;
- ✓ budžeta iestādes darbībā notikušas vai tuvākajā laikā gaidāmas ilgtermiņa izmaiņas, kas negatīvi ietekmē aktīva paredzēto lietojumu;
- ✓ pieņemts lēmums apturēt aktīva izveidošanu pirms tā pabeigšanas vai nodošanas lietošanā (ekspluatācijā);
- ✓ ar aktīvu saistīto budžetā paredzēto ienākošo un izejošo naudas plūsmu kopsummas vai budžeta izpildes rezultāta samazināšanās vismaz par 50 procentiem;
- ✓ citas pazīmes, kas liecina par aktīva vērtības samazināšanos.

Katra pārskata perioda beigās novērtē, vai nepastāv pazīmes, kas norāda, ka iepriekšējos pārskata periodos atzītais aktīva vērtības samazinājums vairs nepastāv vai ir mazinājies.

Ieguldījuma īpašumu izslēdz no uzskaites dienā, kad budžeta iestāde nodod aktīva kontroli un visus riskus, un no attiecīgā aktīva gūstamos saimnieciskos labumus.

6.5. *Bioloģiskie aktīvi lauksaimnieciskajai darbībai*

Kā bioloģiskos aktīvus lauksaimnieciskajai darbībai uzskaita bioloģiskos aktīvus, kurus plāno izmantot lauksaimnieciskajā darbībā ilgāk par vienu gadu. Bioloģiskie aktīvi ir budžeta iestādei piederošās mežaudzes.

Budžeta iestāde atzīst bioloģiskais aktīvs tikai tad, kad:

- ✓ budžeta iestāde kontrolē aktīvu pagātnes notikumu rezultātā (lauksaimnieciskajā darbībā kontroli var pierādīt, piemēram, ar likumīgām īpašuma tiesībām uz mežaudzēm);
- ✓ ir ticams, ka budžeta iestādē ietilpst ar aktīvu saistītie nākotnes saimnieciskie labumi vai tas tiks izmantots funkciju nodrošināšanai;
- ✓ aktīva patieso vērtību vai aktīva izmaksas var ticami novērtēt.

Bioloģiskos aktīvus uzskaita ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā atbilstošos kontos neatkarīgi no vienas aktīva vienības atzīšanas vērtības.

Bioloģisko aktīvu sākotnēji novērtē patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas, atbilstoši visticamākajai aplēsei aktīva iegūšanas datumā sekojošos gadījumos:

- ✓ iekļaujot bilancē līdz šim neuzskaitītu esošu bioloģisko aktīvu;
- ✓ iekļaujot bilancē ziedojumu vai dāvinājumu veidā saņemtu bioloģisko aktīvu;
- ✓ iekļaujot bilancē bioloģiskos aktīvus, kuri iepriekš uzskaitīti bioloģisko aktīvu produktu sastāvā;
- ✓ iekļaujot bilancē maiņas ceļā saņemtu bioloģisko aktīvu.

Lauksaimniecības produkts, kas iegūts no budžeta iestādes bioloģiskajiem aktīviem, jānovērtē tā patiesajā vērtībā, no kuras atskaitītas atsavināšanas izmaksas meža izstrādes dienā.

Šis novērtējums tiek veikts lauksaimniecības produkta sākotnējās atzīšanas datumā.

Pēc sākotnējās atzīšanas budžeta iestāde katra pārskata perioda beigās bioloģiskos aktīvus, kurus paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, novērtē sekojoši:

- ✓ mežaudzes – Meža valsts reģistrā norādītajā pilnajā vērtībā (kadastrālā vērtība);
- ✓ pārējos bioloģiskos aktīvus – patiesajā vērtībā, atskaitot atsavināšanas izmaksas.

Starpību starp bioloģiskā aktīva, kuru paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaites vērtību un patieso vērtību (vai mežaudzes gadījumā – Meža valsts reģistra noteikto vērtību) pārskata perioda beigās atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos vai izdevumos.

Gadījumā, ja pārskata perioda beigās bioloģiskā aktīva, kuru paredzēts izmantot lauksaimnieciskajā darbībā, uzskaites vērtība ir mazāka par patieso vērtību (vai mežaudzes gadījumā – Meža valsts reģistra norādīto pilno vērtību), budžeta iestāde atzīst bioloģiskā aktīva vērtības izmaiņas (palielinājumu) pamatdarbības ieņēmumos pārskata datumā.

Budžeta iestāde pārtrauc bioloģiskā aktīva atzīšanu un izslēdz to no uzskaites sekojošos gadījumos:

- ✓ bioloģisko aktīvu norakstot;
- ✓ bioloģisko aktīvu atsavinot;
- ✓ bioloģisko aktīvu nododot citai budžeta iestādei;
- ✓ konstatējot bioloģisko aktīvu iznīcināšanu prettiesiskas darbības dēļ.

6.6. *Ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazinājuma pārbaude*

Katra pārskata perioda beigās atbilstoši MK noteikumi Nr.87 “Grāmatvedības uzskaites kārtība budžeta iestādēs” nosacījumiem tiek novērtēts, vai nav pazīmju, kas norāda uz ilgtermiņa ieguldījumu vērtības būtisku samazinājumu. Vērtības samazinājuma pazīmes tiek noteiktas vienlaicīgi ar ilgtermiņa ieguldījumu inventarizācijām. Ja pastāv vērtības samazinājuma pazīmes, komisija, pieaicinot attiecīgās jomas speciālistus, veic atbilstošās darbības vērtības samazinājuma noteikšanai. Ilgtermiņa ieguldījumu vērtības samazinājumu uzskaita nolietojumu un amortizācijas kontu grupu sastāvā, atzīstot pārējos izdevumus. Pēc ilgtermiņa ieguldījuma vērtības samazinājuma atzīšanas tam turpina aprēķināt nolietojumu, ilgtermiņa ieguldījuma uzskaites (atlikušo) vērtību sistemātiski attiecinot uz atlikušo lietderīgās lietošanas laiku.

7. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI

7.1. *Krājumi*

Krājumi ir pašvaldības īstermiņa aktīvi, kas paredzēti tās darbības nodrošināšanai, atsavināšanai un materiālu vai izejvielu veidā atrodas vai tiks izlietoti saimnieciskās darbības procesā. Pašvaldība grāmatvedības uzskaitē krājumu novērtēšanai piemēro “pirmais iekšā - pirmais ārā” (FIFO) metodi.

Pamatojoties uz spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem krājumos uzskaita materiālās vērtības līdz 500 eiro (ieskaitot). Inventāra sastāvā tiek uzskaitīts inventārs, kura iegādes vērtība ir līdz 500 eiro (ieskaitot) un kura lietderīgās lietošanas laiks ir vairāk par 12 mēnešiem.

Krājumi tiek uzskaitīti iegādes vērtībā vai ražošanas pašizmaksā, pamatojoties uz dokumentiem par krājumu iegādi, izgatavošanu vai saņemšanu.

Krājumus atzīst pamatdarbības izdevumos periodā, kurā tos nodod lietošanā vai pārējos izdevumos periodā, kurā tos atsavina. Pašvaldība nodrošina inventāra uzskaiti (daudzuma vienībās) arī pēc atzīšanas izdevumos līdz faktiskajai to norakstīšanai. Kurināmo, degvielu, pārtikas preces ēdināšanu nodrošināšanai izglītības iestādēs un pansionātā atzīst pamatdarbības izdevumos periodā, kurā tos faktiski izlieto.

Analītiskajā uzskaitē krājumi un inventārs uzskaitīti pēc to nosaukumiem un atbildīgajām personām. Krājumu un inventāra atlikumi tiek pārbaudīti gada inventarizācijās.

Ja krājumi ir bojāti, pilnīgi vai daļēji novecojuši, pārskata gada beigās nosaka šādu krājumu patieso vērtību, norakstot pārējos izdevumos starpību, kas rodas starp iegādes un patieso vērtību.

Budžeta iestāde katrā pārskata periodā izvērtē neto pārdošanas vērtības aplēsi atsavināšanai trešajām personām paredzētajiem krājumiem. Krājumu vērtība var kļūt neatgūstama, un budžeta iestāde veic krājumu uzskaites vērtības daļēju norakstīšanu līdz krājumu neto pārdošanas vērtībai tādiem krājumiem, kas paredzēti atsavināšanai trešajām personām, vai līdz pašreizējo aizstāšanas izmaksu vērtībai tādiem krājumiem, kas paredzēti budžeta iestādes funkciju nodrošināšanai.

Pārskata gada beigās budžeta iestāde nosaka aizstāšanas izmaksas krājumiem, kas paredzēti iestādes funkciju nodrošināšanai, izplatīšanai bez maksas vai par minimālu samaksu, ja tie nav nodoti lietošanā vai izlietoti. Ja krājumu aizstāšanas izmaksas ir zemākas par šo krājumu iegādes (izmaksu) vērtību, krājumus uzskaita aizstāšanas izmaksu vērtībā, norakstot pārējos izdevumos starpību, kas rodas starp iegādes (izmaksu) un aizstāšanas vērtību.

7.2. Ilgtermiņa un īstermiņa posteņi

Ilgtermiņa posteņos uzrādītas summas, kuru saņemšanas, maksāšanas, vai norakstīšanas termiņi iestājas vēlāk par gadu pēc attiecīgā pārskata gada beigām. Summas, kas saņemamas, maksājamas vai norakstāmas gada laikā uzrādītas īstermiņa posteņos.

7.3. Prasību uzskaitē

Pašvaldība šajā kontu grupā atspoguļo visus norēķinus ar debitoriem – juridisko un fizisko personu īstermiņa parādus, kuri atmaksājami viena gada laikā. Debitoru parādi saskaņoti, noformējot un apstiprinot savstarpējos norēķinu salīdzināšanas aktus. Debitoru parādus bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no šo aktīvu uzskaites vērtības atskaitot nedrošiem (šaubīgiem) debitoru parādiem izveidoto uzkrājumu vērtību. Uzkrājumi nedrošiem parādiem tiek veidoti gadījumos, ja pašvaldība uzskata, ka šo debitoru parādu atgūšana ir apšaubāma.

Budžeta iestāde pārskata perioda beigās izvērtē sekojošus kritērijus, lai noteiktu, vai atzīstams prasības vērtības samazinājums:

- ✓ pastāv strīds par prasību atmaksu vai līguma izpildi, par kuru veikts avansa maksājums;
- ✓ pret darījuma partneri ir ierosināta lieta par maksātnespēju;
- ✓ ir citi pamatoti iemesli, kas liek apšaubīt prasības atgūšanu, izņemot apmaksas vai nosacījumu izpildes termiņa kavējumu, piemēram, publiskā informācija par darījuma partnera finansiālajām grūtībām.

Gadījumā, ja budžeta iestāde konstatē iepriekšminētās pazīmes, budžeta iestāde atzīst prasību vērtības samazinājumu apšaubāmās summas apmērā vai procentos no prasību summas atbilstoši budžeta iestādes grāmatvedības uzskaites kārtībā noteiktajai metodoloģijai.

Uzkrājumus nedrošiem debitoriem, atbilstoši budžeta iestādes vadītāja apstiprinātajam aprēķinam, veido konkrētam debitoru parādam vai debitoram. Pašvaldība pārskata perioda beigās

izvērtē prasības un samaksātos avansus un uzskata tos par nedrošiem (šaubīgiem), ja prasību apmaksas vai avansu nosacījumu izpildes termiņš ir nokavēts 90 dienas un vairāk:

- ✓ parādiem, kuru saņemšana vai izpilde kavēta 91-180 dienas, uzkrājumus veido 25 procentu apmērā no parādu vērtības;
- ✓ parādiem, kuru saņemšana vai izpilde kavēta 181-270 dienas, uzkrājumus veido 50 procentu apmērā no parādu vērtības;
- ✓ parādiem, kuru saņemšana vai izpilde kavēta 271-365 dienas, uzkrājumus veido 75 procentu apmērā no parādu vērtības;
- ✓ parādiem, kuru saņemšana vai izpilde kavēta ilgāk par 365 dienām, uzkrājumus veido 80 procentu apmērā no parādu vērtības.

Prasībām un samaksātajiem avansiem, kuri klasificēti kā nedroši (šaubīgi), veido uzkrājumus apšaubāmās summas apmērā. Izveidoto uzkrājumu vērtību iekļauj pārskata perioda pārējos izdevumos. Prasības un samaksātos avansus bilancē norāda neto vērtībā, kas aprēķināta, no uzskaites vērtības atbilstoši grāmatvedības datiem atskaitot izveidotos uzkrājumus.

Ja pārskata periodā dzēš prasību vai samaksāto avansu, kam sākotnēji bija izveidoti uzkrājumi, budžeta iestāde samazina izveidotos uzkrājumus un atzīst pārējos ieņēmumus no uzkrājumu samazinājuma, kā arī samazina atbilstošo prasību vai avansu un atzīst pārējos izdevumus.

Ja pārskata periodā atmaksā prasību vai samaksāto avansu, kam sākotnēji bija izveidoti uzkrājumi, budžeta iestāde samazina izveidotos uzkrājumus un atzīst pārējos ieņēmumus no uzkrājumu samazinājuma, kā arī samazina prasību vai avansu un atzīst naudas līdzekļu palielinājumu.

Prasībām un samaksātajiem avansiem, kuru saņemšanas termiņš vai nosacījumu izpildes (preces piegādes, pakalpojuma saņemšanas) datums nav pienācis, uzkrājumus neveido.

Saņemamās soda naudas nekustāmā īpašuma nodoklim uzskaita zembilancē no dienas, kad pašvaldības rodas likumīgas tiesības piedzīt attiecīgo soda naudu. Saņemto soda naudu uzskaita kā ieņēmumus dienā, kad to ieskaita pašvaldības naudas līdzekļu kontā.

7.4. Nākamo periodu izdevumi

Nākamo periodu izdevumu kontā atzītos maksājumus iekļauj izdevumos pēc uzkrāšanas principa, izdevumus atzīstot periodā, uz kuru tie attiecas. Attiecīgi izdevumus atzīst tad, kad budžeta iestāde ir saņēmusi pakalpojumu.

Saņemot rēķinu par avansa maksājumiem un nākamo periodu izdevumiem, to līdz apmaksas dienai uzskaita atsevišķi kā zembilances saistības. Katru avansa maksājumu vai nākamo periodu izdevumu veidu uzskaita analītiski.

Samaksātos avansus klasificē tās aktīvu grupas sastāvā, par kuriem avansi maksāti. Avansu aktīva iegādei norāda tajā pašā bilances grupā, kur pēc darījuma izpildes uzskaitīs iegūto aktīvu. Atsevišķi izdala avansus nemateriālajiem ieguldījumiem, avansus pamatlīdzekļu iegādei, avansus finanšu ieguldījumiem un avansus krājumiem. Pārējos avansus klasificē kopā kā īstermiņa aktīvu daļu.

8. PAŠU KAPITĀLS

Pašu kapitālu veido:

- ✓ rezerves;
- ✓ budžeta izpildes rezultāti.

Iepriekšējo pārskata gadu budžeta izpildes rezultātu un pārskata gada budžeta izpildes rezultātu uzskaita sadalījumā pa budžetu veidiem.

9. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi ir paredzēti, lai segtu saistības, kuras attiecas uz pārskata gada vai iepriekšējo gadu darījumiem un pārskata sagatavošanas laikā ir paredzamas vai zināmas, bet kuru vērtība vai konkrētu saistību rašanās vai segšanas datums nav precīzi zināms.

Uzkrājumus pašvaldība atzīst tikai tad, ja ir spēkā visi šie nosacījumi - pašvaldībai ir pašreizējs pienākums (juridisks vai prakses radīts), kuru izraisījis pagātnes notikums un ir ticams, ka šā pienākuma izpildei būs nepieciešama resursu aizplūšana no pašvaldības un pienākuma izpildei nepieciešamās summas var ticami novērtēt.

Uzkrājumus atzīst arī tādām pašreizējām pienākumam, kurš izriet no tiesiska aktīvu vai pakalpojumu apmaiņas darījuma, kura izpildes nenovēršamās izmaksas pārsniedz ieguvumu, kas sagaidāms no tā izpildes, un tāpēc uzskatāms par apgrūtināšu.

Katrā pārskata datumā novērtē un atzīst uzkrājumus atbilstoši pašreizējā pienākuma izpildei nepieciešamo izdevumu precīzākajam novērtējumam pārskata datumā un nosaka iespējami precīzāko aplēsi, piemērojot vispāratzītas vērtēšanas metodes un ņemot vērā riskus un nenoteiktības, kas ietekmēs uzkrājumu segšanai nepieciešamo resursu vērtību, un veic šādas darbības:

- ✓ nosaka summu, kādu pamatoti maksātu, lai izpildītu pašreizēju pienākumu bilances datumā vai arī nodotu tā izpildi trešajai personai bilances datumā;
- ✓ veic uzkrājumu vērtības aplēsi, izmantojot pieejamo informāciju, pierādījumus, tai skaitā notikumus pēc bilances datuma, un pieredzi;
- ✓ aprēķina uzkrājumu pašreizējo vērtību, izmantojot Valsts kases tīmekļvietnē publicēto atbilstošo diskonta likmi, ja maksājums paredzēts vēlāk nekā gadu pēc bilances datuma.

Uzkrājumu aprēķinā ņem vērā nākotnes notikumus, kas var ietekmēt pienākuma izpildei nepieciešamo summu, ja ir pietiekami objektīvi pierādījumi, ka šie notikumi norisināsies.

Uzkrājumus pārskata vismaz reizi pārskata gadā un to vērtību koriģē atbilstoši pašreizējai visticamākajai aplēsei pārskata periodā.

10. SAISTĪBAS

Saistības ir budžeta iestādes pašreizējais pienākums, kurš radies pagātnes notikumu (darījumu) rezultātā un kuru izpildei budžeta iestādei vajadzēs lietot tās resursus (piemēram, naudas samaksa, citu aktīvu nodošana, pakalpojumu sniegšana).

Saskaņā ar grāmatvedības uzskaites pamatprincipiem saistības iedala ilgtermiņa saistībās (saistībās, kuru atmaksas termiņš ir ilgāks kā 12 mēneši no pārskata perioda datuma) un īstermiņa saistībās (saistībās, kuru atmaksas termiņš ir īsāks kā 12 mēneši no pārskata perioda datuma).

Pašvaldība saistību sastāvā atspoguļo norēķinus par aizņēmumiem un saistībām, par saņemtajiem avansiem, norēķinus ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem, norēķinus par darba samaksu, norēķinus par nodokļiem (ienākumu nodoklis, sociālais nodoklis, pievienotās vērtības nodoklis). Kreditoru parādi tiek saskaņoti, noformējot un apstiprinot savstarpējos norēķinu salīdzināšanās aktus.

11. UZKRĀTĀS SAISTĪBAS

Uzkrātās saistības atzīst, ja saistību lielums un apmaksas termiņi ir samērā precīzi aprēķināmi un nenoteiktības pakāpe ir daudz mazāka nekā uzkrājumiem. Pārskata perioda beigās budžeta iestāde ieģrāmato uzkrātās saistības. Uzkrāto saistību summu nosaka saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, tāmēm vai pēc iepriekšējās pieredzes par izdevumu apjomu. Aprēķināto summu ieģrāmato izdevumos un uzkrātajās saistībās.

Uzkrājumi darbinieku atvaļinājumu apmaksai tiek aprēķināti katram pašvaldības darbiniekam, pamatojoties uz kopējo nopelnīto, bet neizmantoto atvaļinājuma denu skaitu, kas reizināts ar vidējo vienas dienas darba atalgojumu pēdējo sešu mēnešu laikā, kam pieskaitītas attiecīgās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Uzkrājumi aizņēmuma procentu maksājumiem tiek aprēķināti pamatojoties uz līgumu nosacījumiem un tajos iekļautajiem atmaksu grafikiem.

12. NOMAS UZSKAITE

Ilgtermiņa ieguldījumu nomu klasificē atbilstoši iznomātā aktīva īpašuma tiesībām raksturīgo risku un atlīdzības sadalījumam starp iznomātāju un nomnieku. Riski ietver iespējamās dīkstāves vai tehnoloģiskās novecošanās dēļ radītos zaudējumus un mainīgo ekonomisko apstākļu ietekmes radītās iespējamās aktīva vērtības izmaiņas. Atlīdzība ietver ieņēmumus aktīva saimnieciskās izmantošanas laikā, ieņēmumus no aktīva vērtības pieauguma vai aktīva atsavināšanas nomas termiņa beigās, kā arī ieguvumu attiecībā uz aktīvu izmantošanu funkciju izpildei. Klasifikāciju nosaka darījuma būtība, nevis līguma juridiskā forma.

Nomu klasificē kā operatīvo nomu un finanšu nomu.

Nomu klasificē kā **operatīvo nomu**, ja tās ietvaros nomniekam pēc būtības netiek nodoti visi īpašuma tiesībām raksturīgie riski un atlīdzības, neņemot vērā īpašuma tiesību nodošanu.

Nomu klasificē kā **finanšu nomu**, ja ar to pēc būtības nodod nomniekam visus aktīva īpašuma tiesībām raksturīgos riskus un atlīdzības, neņemot vērā īpašuma tiesību nodošanu.

Budžeta iestāde izvērtē, vai finanšu noma atbilst vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- ✓ nomātā aktīva īpašuma tiesības tiks nodotas nomniekam līdz nomas termiņa beigām;
- ✓ nomniekam ir iespēja nopirkt aktīvu par cenu, kas datumā, kad šo iespēju varēs izmantot, būtu pietiekami zemāka par aktīva patieso vērtību, lai nomas uzsākšanas datumā pastāvētu pamatota noteiktība, ka nomnieks šo iespēju izmantos;
- ✓ nomas termiņš ir vismaz 75 procenti no aktīva saimnieciskās izmantošanas laika, kurā viens vai vairāki lietotāji no aktīva var gūt saimnieciskos labumus vai to izmantot funkciju izpildei arī tad, ja īpašuma tiesības netiek nodotas;
- ✓ minimālo nomas maksājumu pašreizējā vērtība nomas uzsākšanas datumā ir vismaz 90 procenti no iznomātā aktīva patiesās vērtības;
- ✓ iznomātie aktīvi ir tik specifiski, ka, būtiski nepārveidojot, tos var lietot tikai nomnieks.

Finanšu nomas termiņa sākumā nomnieks atzīst gan nomāto aktīvu ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā, gan ilgtermiņa un īstermiņa saistības veicamo nomas maksājumu summās, kas vienādas ar nomātā aktīva patieso vērtību vai minimālo nomas maksājumu pašreizējo vērtību, ja tā ir zemāka.

Pamatlīdzekļus, kas iegādāti pēc finanšu nomas nosacījumiem, atzīst bilancē kā pamatlīdzekļus un saistības pret līzinga devēju pamatlīdzekļu patiesā vērtībā līzinga darījuma slēgšanas dienā.

Nomas procentus neiekļauj pamatlīdzekļu iegādes vērtībā. Līzinga procentu maksājumus atzīst kā izdevumus, pamatojoties uz uzkrājumu principu, kas nosaka, ka procentu izdevumus atzīst periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no tā, vai nauda samaksāta. Naudas samaksas dienā to attiecina uz bilancē uzkrātajiem procentu izdevumiem.

Ja ir pietiekama pārliecība, ka nomnieks nomas termiņa beigās iegūs aktīva īpašuma tiesības, nomātā aktīva sagaidāmais nolietojuma periods ir nomātā aktīva lietderīgās lietošanas laiks. Ja šādas pārliecības nav, tad nomātā aktīva nolietojuma periods ir nomas termiņa laiks.

Pamatlīdzekļus, kas iegūti *operatīvās nomas* ietvaros, neuzskaita bilancē. Minētos aktīvus uzskaita zembilancē atsevišķā uzskaites reģistrā. Nākotnes nomas maksājumus neuzskaita bilancē un tos reģistrē kā zembilances saistības.

Nomas maksājumus atzīst kā izdevumu, pamatojoties uz uzkrājumu principu, kas nosaka, ka izdevumus atzīst pārskata periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no tā, vai nauda ir samaksāta.

Gadījumā, ja saskaņā ar līgumu līzings ņemējam jāveic ikmēneša nomas maksājumi, izdevumus atzīst dienā, kad saņemts rēķins. Gadījumā, ja saskaņā ar līgumu – līzings maksājumus veic retāk nekā reizi mēnesī, katra mēneša beigās veido uzkrājumus nomas maksājumiem.

Pārskata gada beigās budžeta iestāde veic nomas aktīva vērtības samazināšanās pārbaudes, lai noteiktu, vai nomātā aktīva vērtība nav samazinājusies, atbilstoši pamatlīdzekļu uzskaites noteiktajiem principiem.

13. NĀKAMO PERIODU IEŅĒMUMI

Budžeta iestāde saistību sastāvā kā ilgtermiņa vai īstermiņa nākamo periodu ieņēmumus uzskaita maksājumus, kas saņemti līdz pārskata perioda beigām, par konkrētiem pakalpojumiem, kurus budžeta iestāde sniegs nākamajos (pārskata periodam sekojošos) periodos un saņemtos resursus, attiecībā uz kuriem ir iekļauti nosacījumi par to, kā saņēmējam jālieto saņemtie resursi, un kas izpildāmi juridisku un administratīvu procesu ietvaros:

- ✓ saņemtie līdzekļi paredzēti ilgtermiņa ieguldījuma objekta (ar ierobežotu lietošanas laiku) iegādei, izveidošanai vai būvniecībai;
- ✓ saņemtie līdzekļi tiks izlietoti tikai nākamajos pārskata gados;
- ✓ nosacījumu neizpildes gadījumā saņemtie līdzekļi nākamajos gados jāatmaksā.

Ieņēmumus, kas saņemti pirms pārskata perioda bilances datuma, bet attiecas uz nākamajiem pārskata periodiem, norāda bilances pasīvā kā nākamo periodu ieņēmumus. Nākamo periodu ieņēmumu kontā atzītās summas iekļauj ieņēmumu un izdevumu pārskatā pēc uzkrāšanas principa, ieņēmumus atzīstot periodā, uz kuru tie attiecas. Attiecīgi ieņēmumus atzīst dienā, kad budžeta iestāde ir sniegusi pakalpojumus vai realizējusi darījumā paredzēto aktīvu.

14. AIZŅĒMUMU UZSKAITE

Budžeta iestāde aizņēmumu uzrāda bilancē no brīža, kad nauda no aizņēmuma sniedzēja tiek saņemta iestādes norēķinu kontā, pamatojoties uz bankas konta izrakstu. Aizņēmumu saistības uzskaita eiro. Dienā, kad aizņēmumu saistības atmaksā, budžeta iestāde samazina aizņēmumu saistības un samazina naudas līdzekļu kontu.

Aizņēmumu procentu izdevumus un saistību maksājumus par piešķirtajām, bet neizmantojamām kredīta summām, uzskaita eiro pēc uzkrājuma principa, kas nosaka, ka izdevumus atzīst periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no tā, vai nauda ir samaksāta.

Budžeta iestāde uzkrāj un aprēķina aizdevumu procentu un saistību maksājumus, pamatojoties uz noslēgtajiem aizņēmumu līgumiem. Aprēķinot procentus, tos atzīst kā izdevumus pārskata periodā, kā arī uzskaita bilances pasīvā kā “Uzkrātās saistības”.

15. IEŅĒMUMI

Ieņēmumi ir atzīti pēc uzkrāšanas principa. Ieņēmumus atzīst periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas. Saņemtos dāvinājumus, ziedojumus un mantojumus uzskaita attiecīgā aktīvu grupā, atzīstot ieņēmumus no dāvinājumiem un ziedojumiem tādā vērtībā, kādā novērtēti attiecīgie dāvinājumi, ziedojumi vai mantojumi.

Budžeta ieņēmumus veido saskaņā ar nodokļu likumiem iekasētie vai saņemtie nodokļi, valsts un pašvaldību nodevu un citi maksājumi budžetos, kā arī pašvaldības budžeta iestāžu ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa, dabas resursu

nodokļa un azartspēļu nodokļa ieņēmumi tiek atzīti pēc naudas saņemšanas principa, jo šo nodokļu administrēšanu veic Valsts Ieņēmumu dienests. Pašvaldība veic nekustamā īpašuma nodokļa uzskaiti pēc uzkrāšanas principa.

Ieņēmumus ārvalstu valūtā uzskaita eiro to atzīšanas dienā. Ieņēmumus, kas rodas no valūtas kursu atšķirībām ieņēmumu atzīšanas dienā un naudas saņemšanas dienā, uzskaita kā ieņēmumus vai zaudējumus no valūtas kursu svārstībām.

Ja skaidru naudu iemaksā budžeta iestādes kasē, ja tie iepriekš nav atzīti kā ieņēmumi, tad ieņēmumus atzīst dienas beigās, pamatojoties uz kases aparāta atskaiti. Ja preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas darījumu reģistrācija notiek bez kases aparāta izmantošanas, tad ieņēmumus atzīst, pamatojoties uz dokumentu, kurā uzskaita dienas ieņēmumus.

Saņemtus dāvinājumus, ziedojumus un mantojumus uzskaita attiecīgā aktīvu grupā, saņemšanas, novērtēšanas vai vērtības apstiprināšanas dienā atzīstot pārskata perioda pamatdarbības vai nākamo periodu ieņēmumus tādā vērtībā, kāda noteikta ar dāvinājumu, ziedojumu vai mantojumu saņemšanu saistītajos dokumentos vai kādā novērtēti attiecīgie dāvinājumi, ziedojumi vai mantojumi.

16. IZDEVUMI

Pašvaldības budžeta izdevumi ir atspoguļoti atbilstoši Ministru kabineta noteikumos noteiktajai izdevumu klasifikācijai atbilstoši valdības funkcijām un ekonomiskajām kategorijām.

Izdevumi ir atzīti pēc uzkrāšanas principa. Izdevumus atzīst periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas.

Subsīdijas un dotācijas komersantiem, biedrībām un nodibinājumiem saskaņā ar uzkrāšanas principu atzīst:

- ✓ nākamo periodu izdevumos, subsīdijas un dotācijas izmaksājot avansā;
- ✓ pamatdarbības izdevumos atbilstoši budžeta iestādē apstiprinātiem komersanta, biedrības vai nodibinājuma iesniegtiem attaisnojuma dokumentiem.

17. TRANSFERTU UZSKAITE

Ja transfertu saņem vai pārskaita pirms transference izlietojuma:

- ✓ veicot pārskaitījumu, atzīst prasības par avansā pārskaitīto transfertu, saņemot pārskaitījumu, atzīst saistības par avansā saņemto transfertu;
- ✓ pamatdarbības transference ieņēmumus un transference izdevumus atzīst pārskata gadā, kurā veikts apstiprinātais transference izlietojums, ja izlietojums vai izdevumi apstiprināti pārskata gadā vai līdz nākamā pārskata gada 31. janvārim (ieskaitot);
- ✓ Atzīstot transference ieņēmumus, samazina saistības par avansā saņemto transfertu, atzīstot transference izdevumus, samazina prasības par avansā pārskaitīto transfertu.

Ja transfers tiek saņemts vai pārskaitīts ar pēcmaksu:

- ✓ ja attiecīgos izdevumus par pārskata gadu apstiprina pārskata gadā līdz 31. decembrim (ieskaitot), pārskata gada beigās atzīst prasības un transference ieņēmumus vai saistības un transference izdevumus;
- ✓ ja attiecīgos izdevumus par pārskata gadu apstiprina nākamajā pārskata gadā līdz 31. janvārim (ieskaitot), pārskata gada beigās atzīst uzkrātos ieņēmumus un transference ieņēmumus vai uzkrātās saistības un transference izdevumus. Naudas līdzekļu pārskaitījuma un saņemšanas dienā attiecīgi samazina uzkrātos ieņēmumus un uzkrātās saistības;
- ✓ ja transference izlietojumu vai attiecīgos izdevumus par pārskata gadu apstiprina nākamajā pārskata gadā pēc 31. janvāra, transference ieņēmumus un izdevumus atzīst kā pārējos

iepriekšējo gadu ieņēmumus un izdevumus pārskata gadā, kurā apstiprināts transferta izlietojums vai attiecīgie izdevumi;

- ✓ pārskata gada beigās zembilancē uzrāda transferta izlietojuma vai attiecīgo izdevumu kopsummu pārskata gadā, attiecībā uz kuru transferta ieņēmumi vai transferta izdevumi atzīstami nākamajos pārskata gados.

18. DĀVINĀJUMU UN ZIEDOJUMU UZSKAITE

Dāvinājumu, ziedojumu vai mantojumu veidā saņemtās vērtības uzskaita attiecīgajos aktīvu kontos atbilstoši saņemto vērtību ekonomiskai būtībai (nauda, krājumi vai ilgtermiņa ieguldījumi).

Dāvinājuma (ziedojuma) pieņemšanu un izlietošanu Talsu novada pašvaldībā reglamentē ar Talsu novada pašvaldības domes 30.11.2023. lēmumu Nr.458 apstiprinātie Iekšējie noteikumi Nr.7 "Kārtība, kādā notiek dāvinājumu (ziedojumu) pieņemšana un pārzināšana".

Dāvinājumu, ziedojumu un mantojumu saņemšanas, novērtēšanas vai vērtības apstiprināšanas dienā atzīst pārskata perioda pamatdarbības vai nākamo periodu ieņēmumus tādā vērtībā, kāda noteikta ar dāvinājumu, ziedojumu vai mantojumu saņemšanu saistītajos dokumentos vai kādā novērtēti attiecīgie dāvinājumi, ziedojumi vai mantojumi, un saņemto aktīvu iekļauj attiecīgajā aktīvu grupā.

Ziedojuma, dāvinājuma vai mantojuma naturālā veidā saņemšanas dienā nosaka saņemtā ziedojuma vērtību. Ja dāvinājumu vai ziedojumu saņem pēc dokumenta, kurā norādīta vērtība, saņemto aktīvu uzskaita norādītajā vērtībā. Ja vērtība nav norādīta, budžeta iestādes izveidota komisija, nepieciešamības gadījumā pieaicinot attiecīgas jomas speciālistu, nosaka saņemtā aktīva vērtību.

Ja dāvinājuma priekšmets ir apgrūtināts ar parādiem (dāvinājuma priekšmets ir visa dāvinātāja manta un dāvinātājs nav samaksājis parādus, kuri viņam bijuši dāvināšanas laikā), tad tajā pārskata periodā, kad kļuvis zināms par šādu apgrūtinājumu, parādu vērtībā atzīst attiecīgās saistības un izdevumus.

19. FINANŠU INSTRUMENTU KATEGORIJU APRAKSTS UN NOVĒRTĒŠANA

Finanšu instrumenti ir vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvu, bet citai personai – finanšu saistības vai pašu kapitāla instrumentu. Finanšu instrumentus atzīst dienā, kad tas atbilst aktīvu vai saistību atzīšanas kritērijiem, to novērtē patiesajā vērtībā.

Finanšu aktīvi ir nauda, citas personas pašu kapitāla instruments – līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas, līgumā noteiktas tiesības saņemt naudu vai citu finanšu aktīvu no citas personas vai savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar citu personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli labvēlīgi.

Finanšu saistības ir līgumā noteikts pienākums nodot citai personai naudas līdzekļus vai citus finanšu aktīvus vai savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar citu personu apstākļos, kas attiecīgajai budžeta iestādei ir potenciāli nelabvēlīgi.

Katra pārskata perioda beigās pašvaldība izvērtē finanšu instrumenta klasifikāciju atbilstoši to kategorijām:

- ✓ Finanšu aktīvi – patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi, līdz termiņa beigām turētie ieguldījumi, aizdevumi un prasības, pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi;
- ✓ Finanšu saistības – patiesajā vērtībā novērtētie finanšu saistības, pārējās finanšu saistības (aizņēmums no citas budžeta iestādes, aizņēmums bankā);
- ✓ Atvasināti finanšu instrumenti (Mijmaiņas līgumi, nākotnes līgumi, iespēju līgumi).

Pie sākotnējās atzīšanas finanšu instrumentu novērtē patiesajā vērtībā un novērtējumam jābūt

ticamam. Novērtējums ir ticams, ja finanšu instrumenta patiesā vērtība noteikta, izmantojot vienu no šīm metodēm:

- ✓ konkrētā finanšu instrumenta darījuma cena vai identisku aktīvu vai saistību kotētās cenas aktīvos tirgos;
- ✓ ja finanšu instrumentam nav tirgus cenas, bet šāda cena ir atsevišķām tā komponentēm vai līdzīgiem finanšu instrumentiem, šī instrumenta tirgus cenu var noteikt, ņemot vērā tā komponentu vai līdzīgo finanšu instrumentu tirgus cenu;
- ✓ ja nav iespējams noteikt finanšu instrumenta tirgus cenu, tā patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz vērtību, kas aprēķināta, izmantojot vispāratzītas un piemērotas novērtēšanas metodes, ja aprēķinātā vērtība parāda šī instrumenta iespējamo tirgus cenu.

Finanšu saistības uzskaita amortizētajā vērtībā, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros no valsts budžeta saņemtos aizņēmumus, kuriem piemēro Valsts kases noteikto procentu likmi, un amortizētos procentu izdevumus atzīst pārskata perioda finanšu izdevumos - ilgtermiņa un īstermiņa aizņēmumi un ilgtermiņa aizņēmumu īstermiņa daļa, iepriekš galvotie aizņēmumi, saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem, uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem.

Finanšu instrumentu, kuru iespējams realizēt jebkurā laikā un kuru paredzēts turēt ne ilgāk par gadu, kā arī finanšu instrumentu, kuru paredzēts atsavināt, izņemot vispārējās valdības sektora struktūru ietvaros atsavināmo instrumentu, klasificē īstermiņa finanšu ieguldījumu vai īstermiņa saistību sastāvā. Pārējos finanšu instrumentus klasificē ilgtermiņa finanšu ieguldījumu vai ilgtermiņa saistību sastāvā.

20. ZEMBILANCES POSTEŅU NOVĒRTĒŠANA

Zembilances aktīvu kontos uzskaita pašvaldības iespējamus aktīvus.

Zembilances postenī "Iespējamie aktīvi" norāda aktīvus, kas atrodas pašvaldības lietošanā saskaņā ar operatīvās nomas līgumiem, atbilstoši līgumā noteiktai vērtībai.

Iespējamais aktīvs ir aktīvs, kas var rasties pagātnes notikumu rezultātā un kura pastāvēšana apstiprināsies tikai atkarībā no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus pašvaldība nevar kontrolēt. Iespējamo aktīvu novērtē atbilstoši saņemamo resursu vērtības visticamākajai aplēsei.

Zembilances postenī "Aprēķinātie līgumsodi, naudas sodi, soda naudas un kavējuma naudas" pašvaldība uzrāda aprēķināto, saņemamo līgumsodu un naudas sodu, kurš nav saņemts līdz bilances datumam, un prasības, kuras nav uzskaitītas bilancē, no dienas, kad pašvaldībai rodas likumīgas tiesības iekasēt attiecīgo līgumsodu un naudas sodu, ja to saņemšana nav droši ticama. Pašvaldība uzskaita aprēķināto, bet vēl nesaņemto soda naudu un nokavējuma naudu par nekustamā īpašuma nodokļa, nomas maksājumu termiņa kavējumiem, par administratīvā komisijas uzliktām soda naudām un pašvaldības policijas uzliktām soda naudām.

Zembilances postenī "Citi zembilances aktīvi" pašvaldība norāda pārējos iepriekš neklasificētos iespējamus aktīvus - operatīvajā nomā saņemtos transporta līdzekļus, lietošanā nodotos īstermiņa un ilgtermiņa aktīvus u.c.

Zembilances pasīvu kontos norāda nākotnes saistības:

- ✓ Nākotnes saistības saskaņā ar līgumiem un vadības lēmumiem par ilgtermiņa ieguldījumu iegādi un izveidošanu, izņemot tos, kas noslēgti par ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku;
- ✓ Nākotnes saistības saskaņā ar līgumiem, kas noslēgti par ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu finansētajiem projektiem;

- ✓ Nākotnes saistības saskaņā ar līgumiem un vadības lēmumiem par preču un pakalpojumu iegādi, izņemot tos, kas noslēgti par ārvalstu finanšu palīdzības un Eiropas Savienības politiku instrumentu;
- ✓ Saņemtie, bet neapmaksātie avansa rēķini;
- ✓ Nākotnes nomas maksājumi;
- ✓ Izsniegtie galvojumi.

Zembilances postenī “Nākotnes nomas maksājumi” norāda nākotnes minimālo nomas maksājumu kopsummu bilances datumā, kura būtu jāsamaksā par neatceļamajām nomām, ja nomas līgumi tiktu lauhti.

Zembilances postenī “Izsniegtie galvojumi” norāda iespējamo saistību summu bilances datumā, kura būtu jāmaksā par galvoto aizņēmumu, ja galvojuma ņēmējs to neatmaksātu.

21. GADA INVENTARIZĀCIJA

Gada inventarizācija veikta laika periodā no 21.10.2024.-31.12.2024., pamatojoties uz 10.10.2024. rīkojumu Nr. TNPCP/24/4-4/152/RSJ “Par Talsu novada pašvaldības 2024.gada ikgadējo inventarizāciju”.

Inventarizācija veikta visiem bilances un zembilances kontiem, stingrās uzskaites biļetēm un kvītīm. Salīdzināti grāmatvedības uzskaitē esošie ilgtermiņa ieguldījumi ar valsts iestāžu reģistra datiem. Veikta materiālo vērtību inventarizācija dabā. Saistības un prasības savstarpēji salīdzinātas saskaņojot prasību un saistību summas ar debitoriem un kreditoriem.

22. NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

No pārskata gada beigām līdz šodienai nav zināmi nekādi svarīgi notikumi, kas varētu būtiski ietekmēt gada pārskata novērtējumu.

Domes priekšsēdētāja vietniece tautsaimniecības jautājumos

S. Pētersone

Grunte 63232051
aiga.grunte@talsi.lv